

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เป้าหมายในการดำเนินคดีอาญา คือการค้นหาคำความจริงให้ได้มากที่สุด ซึ่งการแสวงหาพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นสอบสวนเป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี และการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาพยานหลักฐานที่ฝ่ายรัฐได้กระทำในชั้นสอบสวน ซึ่งการดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนของฝ่ายรัฐนี้ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการกระทบกระทั่งถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ต้องหา ย่อมจะได้รับการกระทบกระทั่งจากการปฏิบัติงานของฝ่ายรัฐมากเป็นพิเศษ ดังในกรณีของการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา โดยการตรวจร่างกายภายนอกนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 132(1) ได้กำหนดให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอม ในขณะที่ผู้เสียหายนั้นจะต้องให้ความยินยอม ฝ่ายรัฐจึงจะทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายเขาได้อย่างไรก็ดีแม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐจะเป็นการกระทบกระทั่งหรือรบกวนสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหา แต่ถ้ามุ่งถึงแต่การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหาอย่างเดียว สังคมก็คงจะหาความสงบสุขไม่ได้ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมากและยิ่งสังคมก้าวหน้ามากเพียงใดก็ดูเหมือนว่าการกระทบกระทั่งความผิดจะยิ่งซับซ้อนตามความเจริญของสังคมไปด้วย ดังนั้นแม้ว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ฝ่ายรัฐได้กระทำจะเป็นการรบกวนร่างกายอันเป็นสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหาก็ตาม ผู้ต้องหาที่ต้องยินยอมให้ฝ่ายรัฐทำการแสวงหาพยาน

หลักฐานจากร่างกายของตนได้ทั้งนี้ เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้จากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหา^{นี้} เป็นพยานวัตถุที่มีความสำคัญแก่คดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่พยานบุคคล หรือประจักษ์พยานหาไม่ได้^{นั้น} พยานวัตถุที่ได้มาจากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหา เป็นพยานหลักฐานสำคัญที่มีอยู่ในการพิสูจน์ความจริงในคดี และเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดโดยตรง ดังนั้นการที่ฝ่ายรัฐแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาจึงเป็นช่องทางในการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย อันเป็นวัตถุประสงค์ของฝ่ายรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เพื่อยังความสงบสุขแก่สังคม

อนึ่ง ดังที่กล่าวแล้วว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐที่ล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหา รุนแรงกว่าการแสวงหาพยานหลักฐานรูปแบบอื่น ๆ ดังนั้นแม้ว่าพยานหลักฐานจากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหาจะเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการพิสูจน์ความจริง เจ้าพนักงานของรัฐก็ไม่อาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ทุกกรณี กล่าวคือต้องคำนึงถึงทั้งฝ่ายรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและฝ่ายผู้ต้องหาที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนตัว ทั้งนี้โดยการชั่งน้ำหนักอย่างยุติธรรม (fair balance) หากผลประโยชน์ของรัฐมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ต้องหาที่เป็นเอกชนแล้ว รัฐย่อมมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (Fourth Amendment) ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้เมื่อเป็นการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย (minor intrusion) ทั้งนี้ก็โดยการคานน้ำหนักอย่างยุติธรรมระหว่างผลประโยชน์ของรัฐ (public interest) กับผลประโยชน์ของเอกชน (individual interest) ซึ่งผลประโยชน์ของรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมีอยู่เหนือผลประโยชน์ของผู้ต้องหาจากการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัว

ของผู้ต้องหาที่เป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อย¹ ดังนั้นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาอันเป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อยฝ่ายรัฐจึงมีอำนาจกระทำได้ไม่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (Fourth Amendment) ที่ห้ามการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุอันควร ไม่เป็นการกระทำที่ขัดต่อกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย (due process) ที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 (Fourteenth Amendment) และไม่เป็นการบังคับให้เป็นพยานปรักปรำตนเอง (Privilege against self-incrimination) ที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) ได้บัญญัติคุ้มครองไว้ ทั้งนี้เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้รับจากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นพยานวัตถุ แต่เอกลักษณ์ที่จะไม่ให้การเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญาในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 นั้นบังคับเฉพาะคำพูดในการให้การไม่ได้บังคับรวมไปถึงวัตถุสิ่งของแต่อย่างใด ดังนั้นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่เป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อยนี้จึงไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

การให้อ่านาแกแ่เจ้าพนักงานกระทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเมื่อการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อยนี้ได้มีการยอมรับและนำไปใช้อย่างกว้างขวางดังจะเห็นได้จากกฎหมายจราจรของสหรัฐอเมริกา (Automobile and Highway Traffic) ที่ระบุให้นำเอา เลือด, ลมหายใจ, บัสสาวะ, น้ำลาย ของผู้ต้องหาตรวจพิสูจน์หาความมั่นใจได้ ทั้งนี้ก็เพื่อต่อสู้กับภัยร้ายแรงบนท้องถนนอันเกิดจากการขับขี่ยานพาหนะในขณะมึนเมา¹ ซึ่งในประเทศอังกฤษมี Road Traffic

¹ ดูหน้า 48.

Act 1972 ที่ให้นำเอา เลือด, ลมหายใจ, ปัสสาวะ ของผู้ต้องหาตรวจพิสูจน์หาความมีนเมาเช่นกัน นอกจากนี้แล้วพยานหลักฐานที่ได้จากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหายังสามารถนำไปพิสูจน์สารเสพติดในร่างกาย ซึ่งในประเทศเพื่อนบ้านของไทยได้แก่สิงคโปร์และมาเลเซีย เขาก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายโดยการระบุให้นำเอาปัสสาวะตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกายได้ โดยในประเทศสิงคโปร์มีกฎหมาย The Misuse of Drug Act 1973 บัญญัติความผิดฐานเสพยาติดเอาไว้ซึ่งฝ่ายรัฐมีอำนาจบังคับให้ผู้ต้องสงสัยว่าติดยาเสพติดให้ตัวอย่างปัสสาวะในการตรวจพิสูจน์สารเสพติด หากไม่ยินยอมเป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งมีบทกำหนดโทษทางอาญาคือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ 5,000 เหรียญ หรือทั้งจำทั้งปรับ และประเทศมาเลเซีย เขาก็มีกฎหมาย Laws of Malaysia Act 283 บัญญัติให้ผู้เสพยาเสพติดมีความผิด โดยมีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดเช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์และหากฝ่าฝืนไม่ยินยอมให้ตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดก็มีโทษทางอาญาคือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับหรือทั้งจำและปรับ แต่สำหรับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดนั้นทั้งประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เขามีบทบัญญัติกฎหมายที่บัญญัติให้การเสพยาเสพติดเป็นความผิดโดยไม่นำมาลงโทษในทางอาญาแต่จะนำไปบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพหรือทั้งบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพหากปรากฏว่าผู้นั้นติดยาเสพติด จึงเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพสูงในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด มีความเข้มงวดในการบังคับให้ผู้ต้องสงสัยตรวจพิสูจน์สารเสพติดในร่างกาย ดังจะเห็นได้จากบทกำหนดโทษทางอาญาหากผู้ต้องสงสัยไม่ยินยอมให้ตัวอย่างปัสสาวะในการตรวจพิสูจน์ ในขณะที่ผลของการพิสูจน์นั้นแม้จะปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดก็ไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญาดังได้กล่าวมาแล้ว และการบังคับให้ตรวจพิสูจน์จะเห็นว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ไม่ได้บังคับให้ตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกายเฉพาะผู้ต้องหาเท่านั้น ในกฎหมายของทั้งสองประเทศนี้ให้อำนาจฝ่ายรัฐตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดไว้อย่างกว้างขวางคือให้ตรวจพิสูจน์ผู้ที่สงสัยว่าติดยาเสพติดซึ่งการให้อำนาจแก่ฝ่ายรัฐดังนี้เป็น

มอบอำนาจการตรวจพิสูจน์แก่ฝ่ายรัฐ เพื่อที่จะป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดฐานเสพยาติดให้ได้ผลมากที่สุด

สำหรับประเทศไทย การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในประเทศไทยมีได้เพียงใดนั้น พิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้แก่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จะเห็นว่ากรณีของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นบทกฎหมายวิธีสบัญญัติไม่ได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 132(1) ที่บัญญัติถึงอำนาจพนักงานสอบสวนในการตรวจผู้ต้องหานั้น เป็นเพียงการให้อำนาจในการตรวจตราร่างกายธรรมดา ไม่ได้หมายความรวมถึงการยึดเอา "ส่วนร่างกาย" และ "สิ่งอื่นที่อยู่ในร่างกาย" ของผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานวัตถุพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ทั้งนี้เนื่องจากว่าหากบทบัญญัติมาตรา 132(1) หมายความรวมถึงการยึด "ส่วนร่างกาย" และ "สิ่งอื่นภายในร่างกาย" ของผู้ต้องหาแล้ว ก็ควรจะมีช่องทางที่แสดงให้เห็นชัดเจน ดังเช่น พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 ที่มีการบัญญัติให้การขบขันยานพาหนะในขณะมีนเมาเป็นความผิด มีโทษตามกฎหมาย โดยบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานจราจรทดสอบผู้ขับขี่ที่มีอาการเมาสุรา หากผู้ขับขี่ไม่ยินยอมให้ตรวจสอบความมีนเมาเป็นความผิดต้องระวางโทษปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งพันบาท สำหรับวิธีการทดสอบความมีนเอนั้นในมาตรา 142 วรรคสามบัญญัติให้วิธีการทดสอบเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งการบัญญัติกฎหมายดังนี้เป็นการบัญญัติเปิดช่องให้ฝ่ายรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาตรวจพิสูจน์หาความมีนเมาได้โดยออกกฎหมายบังคับใช้จึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 132(1) นั้นการตรวจผู้ต้องหาไม่ได้มีวัตถุประสงค์หมายความไป

ถึงการยึดเอา "ส่วนร่างกาย" ของผู้ต้องหา อันได้แก่เลือดและสิ่งที่ขับออกจาก
 ร่างกายผู้ต้องหา (Specimen from body) และส่วนอวัยวะ (part taken
 from body) คือ ขน, ผม, เล็บ รวบรวมเป็นพยานหลักฐานในคดีแต่อย่างใด
 อีกทั้งจะอาศัยการตีความกฎหมายให้การตรวจผู้ต้องหา ตามมาตรา 132(1) รวม
 ถึงการยึดเอา "ส่วนร่างกาย" และ "สิ่งอื่นที่จะอยู่ในร่างกาย" ของผู้ต้องหา
 รวมเป็นวัตถุพยานพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีก็ไม่อาจกระทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากในทาง
 อาญา การตีความต้องตีความอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้แล้วการตีความนั้นจะต้อง
 ตีความไปในทางคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา มิใช่ล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหา
 ดังนั้นในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานของรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย
 ผู้ต้องหาตามมาตรา 132(1) ได้เพียงกรณีเป็นการตรวจที่นำ "ส่วนร่างกาย"
 ของผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานหลักฐาน โดยไม่มีการยึดเอา "ส่วนร่างกาย"
 ดังกล่าวมาเป็นพยานวัตถุ อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย
 ผู้ต้องหา ตามมาตรา 132(1) จึงหมายถึงการตรวจบาดแผล และการถ่ายภาพ
 จำลองของพยานหลักฐานที่ปรากฏบนร่างกายผู้ต้องหา คือการถ่ายภาพ พิมพ์
 ลายนิ้วมือซึ่งทางฝ่ายเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานจาก
 ร่างกายผู้ต้องหาก็ต้องปฏิบัติภายใต้บทบัญญัติกฎหมายมาตรา 132(1) ที่ให้อำนาจ
 ไว้ดังกล่าว และนอกจากมาตรา 132(1) นี้แล้ว ทางปฏิบัติเจ้าพนักงานของรัฐ
 ยังมีระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีซึ่งเป็นระเบียบของกรมตำรวจที่นำเอาบทบัญญัติ
 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไปขยายความให้ละเอียดและเข้าใจง่าย
 ยิ่งขึ้น โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหานี้ได้มี
 การบัญญัติเอาไว้ในประมวลระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีในลักษณะ 8 เรื่อง
 การสอบสวน บทที่ 2 ข้อ 225 ดังนี้

"เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง
 หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษนี้ กฎหมายอนุญาต
 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำดังต่อไปนี้ คือ

(1) ...ตรวจตัวผู้ต้องหา... หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหมดซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

เฉพาะการพิมพ์ลายนิ้วมือ ให้พนักงานสอบสวนจัดการพิมพ์ส่งไป ตรวจสอบว่าเคยต้องโทษหรือไม่ ตามระเบียบที่ว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ เว้นแต่ คดีนั้นจะเสร็จสิ้นกันได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล"

สำหรับระเบียบที่ว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ในปัจจุบันที่กรมตำรวจใช้อยู่ คือระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2531 โดย ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาได้มีบัญญัติอยู่ในบทที่ 1 ซึ่งระบุถึง การดำเนินการกับผู้ต้องหาเพื่อพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาโดยระบุให้ผู้ต้องหาว่ากระทำ ความผิดอาญาทุกประเภทต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ เว้นแต่ผู้ต้องหาคดีลหุโทษ หรือคดีที่มีอัตรา โทษไม่สูงกว่าลหุโทษและความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกซึ่งได้เปรียบเทียบ ปรับแล้ว² และยังมีกำหนดถึงระยะเวลาที่ผู้ต้องหาจะต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ โดยบัญญัติ ให้พนักงานสอบสวนจัดการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาในโอกาสแรกที่ จับกุมมาถึงสถานีตำรวจ³ และกำหนดแบบพิมพ์ลายนิ้วมือเอาไว้ด้วย⁴ สำหรับวิธี ปฏิบัติในการพิมพ์ลายนิ้วมือนั้น ระเบียบกรมตำรวจได้กำหนดให้มีการกรอกข้อความ ลงบนแผ่นพิมพ์นิ้วมือเอาไว้⁵ โดยการใช้ปฏิบัติในการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหา ให้ปฏิบัติดังนี้⁶

1. ให้หมึกดำ ซึ่งเป็นหมึกสำหรับพิมพ์ลายนิ้วมือโดยเฉพาะ
2. พิมพ์ลายนิ้วมือ ให้ปรากฏลายเส้นชัดเจนสมบูรณ์ โดยให้เห็นลาย

² ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ข้อ 1.1

³ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ข้อ 1.3

⁴ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ข้อ 1.4

⁵ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ข้อ 1.5

⁶ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ข้อ 1.6

เส้นของข้อปลายแต่ละนิ้วจากขอบเส้นด้านหนึ่งขอบเส้นอีกด้านหนึ่ง หากในกรณี
ที่นิ้วมือพิการหงิกงอหรือด้วน ให้บันทึกไว้ในช่องแบบฟอร์มตามตำแหน่งของนิ้วนั้น ๆ
ด้วย

สำหรับจำนวนครั้งที่ผู้ต้องหาจะต้องพิมพ์นั้นก็มีการกำหนดเอาไว้ ดังต่อไปนี้⁷

1. ในกรุงเทพมหานคร ให้พิมพ์จำนวน 3 ฉบับ เพื่อส่งไปตรวจสอบ
ยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร 2 ฉบับ ติดสำนวนการสอบสวนไว้ 1 ฉบับ
2. ในจังหวัดอื่นที่ไม่มีทำการตำรวจวิชาการจังหวัดให้พิมพ์จำนวน 4
ฉบับเพื่อส่งไปตรวจสอบยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร 2 ฉบับ และกองกำกับการ
การวิชาการ กองบังคับการตำรวจภูธรซึ่งจังหวัดนั้นตั้งอยู่ในเขต 1 ฉบับ ที่ทำการ
วิชาการจังหวัด 1 ฉบับติดสำนวนการสอบสวนไว้ 1 ฉบับ

จะเห็นได้ว่าการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหา⁸ เป็นการแสวงหาพยาน
หลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่เป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อย (minor
intrusion)⁹ ที่ไทยเองก็ได้ยอมรับให้พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาได้เช่นเดียวกับ
สากลทั่วโลกที่ยอมรับปฏิบัติกัน¹⁰ ซึ่งเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย
ผู้ต้องหากรณีเดียวที่บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้
อย่างชัดเจนมาตรา 132(1) โดยมีระเบียบกรมตำรวจกำหนดวิธีการ
ในการปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานสอบสวนเอาไว้ดังกล่าวข้างต้นสำหรับการแสวงหา
พยานหลักฐานร่างกายผู้ต้องหาที่ยึดเอา "ส่วนร่างกาย" และ "สิ่งอื่นที่อยู่ภายใน

⁷ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ข้อ 1.7

⁸ ดูหน้า 66

⁹ Thomas J. Gardner. Criminal Evidence : Principles, Cases and Readings, P. 487.

ร่างกาย" ของผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานหลักฐานนั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132(1) ไม่อาจทำได้ และไม่ใช้การค้นตาม, มาตรา 132(2) ด้วยอีกทั้งกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ก็ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา กฎหมายเฉพาะนี้คือพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติให้การจับขังยานพาหนะในขณะมีนเมาเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา แต่วิธีการพิสูจน์ความมีนเมาไม่มีกำหนดไว้ และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก็ไม่มีการบัญญัติให้นำเอาพยานหลักฐานจากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดเช่นกัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากมีการยอมรับให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเมื่อเป็นการรบกวนร่างกายผู้ต้องหาเพียงเล็กน้อยในประเทศไทยแล้วจะก่อให้เกิดผลดีเป็นอย่างยิ่ง และหากจะมีผู้โต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหาขึ้นมา ผู้เขียนก็เห็นด้วยกับเหตุผลดังที่ได้ศึกษามาในบทที่ 1-4 ว่าการรบกวนร่างกายผู้ต้องหาไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายหรือความเจ็บปวดใด ๆ จึงต้องยอมอ่อนน้อมต่อการปฏิบัติของเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อประโยชน์แก่สังคมโดยรวมที่จะมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุขมากกว่าการที่จะมุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหาที่ถูกฝ่ายรัฐแทรกแซงเพียงเล็กน้อย ซึ่งหากมุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหาโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวมก็อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงกับสังคมโดยรวมนั้นทั้งนี้ผู้เขียนขอยกหยิบยกอุทาหรณ์เกี่ยวกับรถแก๊สระเบิดที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2533 ซึ่งนับเป็นโศกนาฏกรรมครั้งยิ่งใหญ่ของเมืองไทยที่ยากจะลืมเลือนไปจากความทรงจำของคนไทยทั้งมวล เพราะผลจากรถแก๊สระเบิดในครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตผู้คนเป็นจำนวนร้อย สูญเสียทรัพย์สินไปจำนวนหนึ่ง พร้อมกับผู้บาดเจ็บอีกจำนวนมาก ซึ่งจากการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วปรากฏออกมาว่าคนขับรถแก๊สคันที่ระเบิดนั้นได้กินยาม้าเข้าไปด้วย ซึ่งก็มีการสันนิษฐานกันว่าการที่ผู้ขับรถคันดังกล่าวกินยาม้าเข้าไปนั้นเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดโศกนาฏกรรม

ในครั้งนี้อย่าง¹⁰ และนอกจากกรณีรถแก๊สระเบิดแล้ว ก็ยังมีกรณีอื่น ๆ ที่สื่อมวลชนได้เสนอข่าวคราวเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ขับขี่รถยนต์ซึ่งบริโภคยาที่ทำให้เกิดความมั่นใจเมามาก หรือยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทดังกรณีที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ ที่สื่อมวลชนนำเสนอคือการที่ผู้ขับขี่รถยนต์เมามากมาและกระทำความผิดโดยผู้อื่นเป็นตัวประกันโดยขาดสติสัมปชัญญะ ซึ่งความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้หากมีการควบคุมอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้เขียนเชื่อว่าจะมีผลทำให้อัตราการกระทำผิดลดน้อยลงลงได้ดังเช่นในสหรัฐอเมริกาที่ให้มีการตรวจพิสูจน์ความมั่นใจเมามากจากเลือด, ลมหายใจ, ปัสสาวะ, น้ำลาย หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นขับขี่ยานพาหนะในขณะที่เมามาก ซึ่งการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่ฝ่ายรัฐดังกล่าวเป็นการป้องกันก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนนั่นเอง สำหรับประเทศไทยที่มีกรณีความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีรถแก๊สระเบิดนั้น ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นอุทากกรรมแก่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่จะให้ความสำคัญแก่การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาด้วยการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอม เมื่อการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา นั้นเป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อย (minor intrusion) แต่หากเป็นการรบกวนร่างกายมาก (major intrusion) แล้วเจ้าพนักงานของรัฐจะแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องหาให้ความยินยอมแล้ว โดยความยินยอมของผู้ต้องหาที่ให้เจ้าพนักงานของรัฐแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของตนที่เป็นกรรบกวนร่างกายมากจะต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

¹⁰ ยามาก มีชื่อเรียกในทางการว่าแอมเฟตามีน เป็นยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทต่อผู้เสพย์ มีผลทำให้เกิดความมั่นใจเมามากซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำผิดเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดในกรณีขับขี่ยานพาหนะ ด้วยความประมาท ดูหน้า 79

ดังนั้น โดยความเห็นของผู้เขียนแล้วจึงเห็นว่า การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในสังคมปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยควรยอมรับให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้อย่างเหมาะสมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงลักษณะ ขอบเขตแนวความคิดของการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาดังกล่าวมาในบทที่ 1 ถึง บทที่ 4 นั้น ผู้เขียนใคร่เสนอแนวทางในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไปดังนี้

1. จากที่ได้ศึกษามาจะเห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและอีกหลายประเทศต่างก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเอาไว้ ซึ่งแม้ว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาจะเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหา แต่เพราะพยานหลักฐานที่ได้รับมามีความสำคัญแก่คดี ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาขึ้น ดังนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นประเทศที่คำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของบุคคลมากจึงได้มีการกล่าวถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเอาไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดขอบเขตของการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาไว้

สำหรับประเทศไทย บทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา มีบัญญัติในมาตรา 132(1) ให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายโดยการตรวจร่างกายภายนอกคือ ตรวจบาดแผลและลายพิมพ์นิ้วมือ สำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อยึดเอา "ส่วนร่างกาย" หรือ "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" ของผู้ต้องหา

รวบรวมเป็นพยานวัตถุใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีนั้นบทบัญญัติกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนเพียงพอที่ให้อำนาจฝ่ายรัฐแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ซึ่งอาจเสี่ยงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐที่ทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ชอบ ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีการบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนถึงขอบเขตการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาแม้ผู้ต้องหาจะไม่ยินยอม เมื่อการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ฝ่ายรัฐกระทำเป็นเพียงการรบกวนร่างกายผู้ต้องหาเล็กน้อย (minor intrusion) ในกรณีของการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาจากการยึด "ส่วนร่างกายของผู้ต้องหา" ดังนี้

(1) การรวบรวมพยานหลักฐานจากการเจาะเลือดและสิ่งที่ขับออกจากร่างกายผู้ต้องหา

- เลือด
- ลมหายใจ
- ปัสสาวะ
- น้ำลาย
- น้ำอสุจิ

(2) การรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเป็นส่วนอวัยวะของผู้ต้องหา

- ขน
- ผม
- เล็บ

นอกจากการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เพื่อยึด "ส่วนร่างกาย" ของผู้ต้องหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว พยานวัตถุที่เป็น "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" กรณีที่เป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อยก็ให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้

2. ควรกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาไว้ในบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นการใช้ความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ เข้าช่วยในการพิสูจน์พยานหลักฐานดังกล่าวและวิธีการที่ทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในบางกรณีจำต้องอาศัยผู้มีความรู้ความชำนาญ ดังเช่นในสหรัฐอเมริกา นั้นศาลได้วางบรรทัดฐานให้การเจาะเลือด และการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อยึด "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" ของผู้ต้องหาต้องปฏิบัติโดยแพทย์ด้วยวิธีการในทางการแพทย์¹¹ ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเป็นไปตามความเหมาะสมตามแต่กรณี และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเองก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการให้แพทย์ปฏิบัติการในชั้นสอบสวนเช่นเดียวกัน คือในเรื่องของการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งบัญญัติเอาไว้ในหมวด 2 โดยกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ คือพนักงานสอบสวนแห่งท้องถิ่นที่ศพนั้นอยู่ ร่วมกับ อนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสุขศาลา หรือ แพทย์ประจำโรงพยาบาลโดยบัญญัติถึงการปฏิบัติในการชันสูตรพลิกศพไว้ด้วย¹² ตลอดถึงอำนาจหน้าที่ของผู้ชันสูตรพลิกศพและของแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุในการชันสูตรพลิกศพ¹³ ซึ่งการบัญญัติกฎหมายให้เป็นผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพก็เนื่องมาจากแพทย์เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติการดังกล่าว ดังนั้นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาจึงเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้ผู้มี

¹¹ ดูรายละเอียดได้ในคดี *Schmerber V. California*, 384 u.s. 757, 771 (1965) ในหน้า 54-56 และดูหน้า 61

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 151, 152.

ความรู้เชี่ยวชาญ ก็ควรอาศัยบุคคลผู้มีความรู้ความชำนาญคือแพทย์ เช่นกันในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในกรณีที่จะต้องให้แพทย์เป็นผู้ปฏิบัติการเพื่อให้ได้พยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ทั้งนี้ผู้เขียนใคร่เสนอแนวทางในการปฏิบัติการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยบัญญัติลงในกฎหมายให้ชัดเจน ดังนี้

(1) ผู้มีหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา กำหนดให้แพทย์ เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาในกรณีของการเจาะเลือด และการแสวงหา "สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย" ของผู้ต้องหา

(2) กำหนดถึงการปฏิบัติในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เพื่อให้การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ฝ่ายรัฐกระทำ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ดังนั้นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาแม้ว่าจะเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิในร่างกายของผู้ต้องหา แต่เพราะพยานหลักฐานที่ได้รับจากร่างกายผู้ต้องหา มีความสำคัญในคดีมากจึงเห็นสมควรให้ฝ่ายรัฐมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ โดยบัญญัติลงไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาให้อำนาจฝ่ายรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา ก็โดยเป็นไปดังที่ได้นำเสนอข้างต้นนั้น ซึ่งควรได้รับการพิจารณาต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย